

"ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחוזת קבר". (פ"ג כ)
בימי עלומי, היה הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד הולך רגלית מירושלים לחברון כדי להשתטח ולהתפלל על קברי האבות. שאלוהו חבריו: "עד כאן?" השיב להם בתמיהה: "וכי אבותינו הקדושים לא שווים את זה?!"
(מרא דארעא דישראל)

"מחילה היתה יוצאת מקברו של משה לקבורתו של אבות". (ילק"ש ואת הסיני)
"ואקברה את מתי שמה" - אותיות משה, רמז שמשה קבור שם, כמובא בספרי, וכן נרמז בפסוק 'מערת שדה המכפלה'. (בעלי התוס)
רבי משה סיתרון בספרו "זכרונות אר"ץ" בפרק שבחי חברו כתב:
"משה רבינו אחר פטירתו הביאווה מלאכי השרת למערת המכפלה וזה רמז - מש"ה - ראשי תיבות מלאכי שרת הביאווה, וגם ראשי תיבות מערת שדה המכפלה, וכפי שכתב בספר התמונה לרבי ישמעאל כהן גדול. (יש"כ להרה"ג אברהם עדס שהראני דבריו)

הגאון בעל ה"קרבן נתנאל" נפטר בעיר נשטט המרוחקת כעשרים ושנים ק"מ מעירו קרלסרוואה. משום כבודו הוליוכוהו רגלית מרחק של מעל חמש שעות שהם הצליחו לגמוא בשלש שעות וחצי. על הנס הזה נכתב בעיתונות הגרמנית של אז.
(ירושתנו" תשע"א מהרה"ג י"פ - ראה קרלסרוואה צייטונג 18.5.1769)

כשהגיעה הלוייתו של האדמו"ר מסוכוטשוב לתחילת רח' הפסגה שבירושלים, היו שם פועלים שחפרו תעלה, קדחו והרעישו.
האדמו"ר רבי אלימלך שפירא, אחיינו של האדמו"ר מפיאסצנא הי"ד, קפץ לתוך התעלה ואמר לפועלים ההמומים להפסיק לחפור - "איני יוצא מכאן עד שההלוייה תעבור!" הפועלים ביקשו את סליחתו ונעמדו ממלאכתם עד עבור מסע ההלוייה...
(נר לשולחן שבת" מהרה"ג ח"ע)

"במבחר קברינו"

כל המגיע למקום קבורתו של הגאון רבי מרדכי גיפטר בהר הזיתים משתומם. מנהיג יהדות ארה"ב, ראש ישיבת טלז, קבור בחלקה פשוטה, באמצע מדרגות. בתחילה כשנקבר היה קבור לבדו ועתה זו חלקה רגילה לחלוטין, הדבר נראה תמוה ומוזר...
סיפור לי הרה"ג י"ל: "כאשר השתתפתי בהלויית קרוב משפחתי שנקבר באיזור, נחרדתי מזה ושאלתי את עובדי ה"חברא קדישא" לפשר הדבר.

אחד מהם סיפר את סיפור המעשה: רבי מרדכי גיפטר נכנס למשרדנו וביקש לקנות חלקת קבר בהר הזיתים. כידוע מראהו של רבי מרדכי היה כשל אדם פשוט, הוא לבש חליפה והזקן לא היה ארוך... חשבנו שלפנינו עומד "בעל בית אמריקאי" ומכרנו לו חלקת קבר במקום המתאים לו לפי דעתנו...

הג"ר יהושע ברים היה אומר: אליעזר כשעסק בעניני זיווגו של יצחק אבינו, על כל דבר, קטן וגדול היה נותן שבח והודאה לה'. וכן כשסיפר על השתלשלות השידוך. מכאן אנו רואים שעל כל דבר, ובפרט בעניני שידוך יש להודות לה' על ההתקדמות החיובית אפילו כשאנו יודע עדיין איך יפול דבר. (קובץ מבקשי תורה)

אחד בא להתייעץ עם מרן ה"חזון איש" אודות שידוכים, איזו מעלה לחפש. והשיבו: תחפש שתי מעלות - בת צנועה ובת שמכבדת את הוריה.

ופעם שאלוהו על הצעת שידוך שהבת מסורה מאד להוריה וחששו שמה תמשיך בכך גם לאחר נישואיה ותזניח את ביתה, והרי חובתה לבעלה קודמת. השיב מרן בפסקנות: בת המכבדת את אביה ואמה, בידוע שתכבד את בעלה!
(אנא עבדא)

הגאון רבי נסים קרליץ: המציע שם של בחור או בחורה לצד אחד אינו מקבל תשלום כלל. הצעה לבד אינה נחשבת, זו לא התחלה - אינו נקרא 'מתחיל', שדכן צריך לעבוד על השידוך, זריקת שם לצד אחד לא נקראת 'עבודה' על השידוך. להבדיל ממתווך שהציע דירה, שמקבל דמי תיווך, כי בדירה תפקידו של המתווך רק להראות את הדירה.

"וב'חוט שני' הביא שאמנם מנהג העולם לשלם לשדכן גם במקרה זה. (שבת ח"ג עמ' רמ"ב - אם הציע לשני הצדדים מקבל שלישי ועיי"ש י"ב סעיפים)

סגולה לשידוך - סיפרה הרבנית בת שבע קניבסקי ע"ה: בהיותה כבת עשר, באחד הימים, אביה הגאון רבי יוסף שלום אלישיב נשאר להתפלל בבית, כי לא חש בטוב. ראתה שלאחר שפסע "עושה שלום" טרם שחזר למקומו נתעכב זמן מה...

שאלה אותו מה זאת? אמר לה שמובא מהסבא בעל "הלשם" סגולה לומר "שיר למעלות" קודם שחוזרים מאמירת "עושה שלום". והוסיפה הרבנית שלאחר שנים סיפר לה בחור אחד שהם היו קבוצת בחורים מבוגרים שעשו סגולה זו וכולם נענו!

וכן מובא ב"עשרה מאמרות" (חיקור דין י"ז), אלא דשם כתב לומר קודם שפסע, שכל האומר מזמור "שיר למעלות אשא עיני" בסוף מזמינים לו בת זוגו ההוגנת אליו. (מנחת תודה פנימי - יש"כ להרה"ג רש"ה)

מ'אין יבוא עזרי' - מעשה בבחור בא בימים, בן שלושים וכמה... שבא לפני הגאון רבי חיים קניבסקי בבקשה לברכה לשידוך. רבי חיים בירכו והשיבו סתומות 'השידוך שלך, היא עוד לא נולדה...'
הבחור נכנס ללחץ, פחד נורא, הוא הבין שיש לו עוד שנים רבות לחכות... חודשיים אחר כך הבחור התארס, התארס עם גיורת!
(נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג אל"כ)

והנה נכנס יהודי למשרד, כשראה את מרדכי נעמד בחרדת כבוד ואמר: "או או - טעלזר ראש ישיבה, איזו זכות שאני פוגש אותו!" **נרעשנו כשהבנו** שלפנינו עומד אחד מגדולי הדור ומכרנו לו מקום מאד לא ראוי... מיד התנצלנו: 'סליחה, סליחה, ראש ישיבה ניתן לך מקום אחר במקום מכובד ומתאים', אך רבי מרדכי השיבנו: **"מה שעשיתם זה מצויין, זה מה שאני רוצה!"**
(נר לשולחן שבת)

וסיפר הגר"א טופיק: כאשר נפטר הגאון רבי יעקב עדס בא מרן הגאון רבי עזרא עטיה לנחם, ואחר שיצא חזר ונכנס שוב לנחם. הסביר להם גיסו, הגאון רבי נתן סאלם, שהטעם הוא שהרי רבי עזרא יהיה צריך לבוא גם בליל השבעה וכדי שלא יהיה זוגות נכנס כעת פעמיים ועם היום השביעי יהיה שלש.
(ליקט ידידי הרה"ג אברהם עדס מח"ס "דרך אר"ץ" - הובא בספר הזכרון "חמדת משה")

היה זה חודש ניסן לפני ארבעים וחמש שנה. הגאון רבי נסים קרליץ למד בביתו שברחוב בלוי עם אברך צעיר אמריקאי, ת"ח מופלג. נכנס שכן, יהודי אמריקאי גלמוד לשאול דבר מה, לפתע השכן קיבל התקף לב, לקחוהו לבית החולים.

אותו אברך הלך לבקר את היהודי מספר פעמים בבית החולים. לאחר זמן היהודי נפטר. הימים היו ימי ניתוחי מתים. לפיכך העסקנים שלחו לבית החולים את האברך שהוא היה גבוה ורחב, שיציג את עצמו כקרוב משפחה, וידרוש לשחרר את הגופה מבלי שינתחוהו.

כמצופה, אותו אברך אכן עשה עליהם את הרושם המאיים... ומנהל המחלקה הבטיח לו שהם לא יגעו בנפטר. היה זה לאחר שהם ניתחו אשת גאון וצדיק, והמעשה הנורא עורר סערה, בבית החולים היו לחוצים שתהיה עוד סערה בבני ברק וירושלים.

כשהביאוהו, גילו שהעיניים חסרות. הנפטר היה אמור להקבר בירושלים על ידי "חברא-קדישא חסידים". היה נידון אם לקבורו בלי העיניים או להמתין, היה זה ערב שביעי של פסח.

רבי נסים התייעץ בדבר עם הגאון רבי ישראל יצחק רייזמן, ראב"ד ירושלים חסידים, והוא בפקחותו אמר שיקברוהו, אך שיגידו בבית החולים שלא קברוהו, כדי שהם יפחדו שתתחיל מהומה והפגנות...

עצתו נשאה פרי, ובליל החג הביא גוי את העיניים מבית החולים.
(נר לשולחן שבת" - יש"כ להרה"ג א"ו והרה"ג נמ"ק)

במרוקו יחסו חשיבות גדולה להורדת הנפטר לקבר. במקומות רבים נהגו למכור זכות זו בשעת הקבורה מי יוריד את גוף הנפטר, את ראשו וכו', התמורה היתה מתקבלת לקופת ה"חברא קדישא" או לצורכי קופות חסד אחרות. כשגדולים נפטרו היו מכבדים רבנים בהורדת המת לקבר.
(מבוא לשו"ת "שושנים לדוד" אהע"ז חו"מ)

'מעשה באחד שחלה ברגליו, והוצרכו הרופאים לחתוך את רגלו למען לא יתפשט החולי בגופו. נשאל כבודו אם מותר לחנוט את רגלו ולהניחה בביתו טמון בארגז כי יש לחולה דמיון ופחד אם יקברו את רגלו, כי שיחת נשים זקנות היא שהמתחיל לקבור אחד מאבריו אומרים לו גמור...

והשבת: מצאתי מפורש ב"עיקרי הד"ט" בדיני קבורה שכתב בשם ה"שבות יעקב" שמי שחתכו את רגלו אינו חייב לקבורה, אם חושש משום סכנה, אך יש להניחה במקום שלא יכנסו הכהנים ויזהירם על זה.
("אוצר המכתבים" ס"ז ש"ד)

'מה ששאלת אם יש מצות קבורה באבר אחד, נראה שאין מצות קבורה, ומכל מקום צריך לגונזו מפני תקלת טומאה, ונפק"מ שאפשר לזורקו לים ואין צריך לקבורו בקרקע... אלחנן בונם'.
("קובץ מאמרים ואגרות" ח"ג שכן משמע מרש"י כתובות כ: ד"ה ומוכי שחין)

הצדיק הר"ר מרדכי זיסמן סיפר שאביו נהרג מפגיעת פגז בחצר ביתם במלחמת העולם הראשונה. לאחר הקבורה בא לאשתו בחלום ואמר: 'שכחו לקבור את ידי', וציין היכן היא נמצאת. הלכו חיפשו ומצאוהו, ויהי לפלא!
(נר לשולחן שבת" מפני המשפחה)

"ולבנתה - כי קטנה, שלא בכה אלא מעט..." (בעה"ט ב פירושים)

סיפר הגאון רבי זאב אידלמן על מידת האמת החריפה של הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר: כשנפטרה אשתו הכינו מודעה על פטירתה ומועד ההלווייה, כנהוג, וכשהראו לו את הנוסח תיקן את מה שכתבו "בצער רב" ומחק את המילה "רב", כי למרות צערו חשב שאולי זה עדיין לא צער "רב" באמת!
(רבי וועלוול)

מתוך צוואת הגאון רבי יחיאל מיכל טיקוצינסקי

"לפני עשר שנים קניתי שתי קרקעות בהר הזיתים בעדי ובעד אשתי שתחי... ומאז שולל מאיתנו הר הזיתים היתה דעתי נוטה לרכוש קבר בסנהדריה, ודיברתי על זה עם ה"חברא קדישא"... **ובכן,** רצוני שהסכום ישולם להם דווקא קודם הקבורה, אם לא אשלם את הכסף בחיי. הכסף ישולם יהיה במטבעות קשות, במטבעות של לירה וחצי לירה, ולא של נייר.

רצוני שהמטפלים יהיו מבני הישיבה הבקאים בזה, אף כי אינם מה"חברא קדישא" של סנהדריה, וכבר באתי בדברים אודות זה, אבל שלא יהיה ע"י זה חלילה שום ריב ומדון כי אם בהתפייסות משני הצדדים, אבל אם ע"י זה תהיה מחלוקת אין הדבר כדאי.

אם כי אינני גורס קבורה על תנאי, משום שבאופן זה הריהו לא קבור בקנין מוחלט, על כן תהא הקבורה בקנין מוחלט. עם כל זה, אם פקוד יפקוד הקב"ה את עמו והר הזיתים יוחזר לרשות ישראל באופן חופשי לגמרי שנתיים או שלש, רצוי לי שעצמותי יתפנו לקברי בהר הזיתים. ואז יתברר שהקניה המוחלטת היתה רק לזמן, באופן שתהיה הרשות ל"חברא קדישא" למוכרה לאיש אחר, רצוי משומרי אמונת ישראל, ועל דעת כן קניתי את הקבר, אלא שהמצבה והאבנים ילקחו עם עפר התפוסה מסנהדריה."
(גשר החיים" ח"א)

הגאון רבי מנחם יעקב זלזניק, מגדולי ירושלים נפטר צעיר לימים בשנת תר"ן. לאחר פטירתו נולד לו בן, שנקרא על שמו מנחם יעקב. כשנפטר בשנת תשל"ג רצו לקבורו ליד אביו, בהר הזיתים בקברי אבות, אך ה"חברא קדישא" אמרו שאין שם מקום לקבר נוסף. קברוהו ליד אחותו בחלקה אחרת.

שנתיים אחר כך נפטר בנו, הגאון רבי זלמן. שוב אמרו הח"ק שאין מקום. היה מי שהתעקש ולחץ עליהם לבדוק, בדקו ברשימות בעיון ומצאו שהמקום פנוי. ליד קבר האם היתה מונחת מצבה אך ללא קבר תחתיה... כך נתפנה מקום, בו קברו את רבי זלמן, ולאחר מספר שנים את אחיו רבי משה, שנפטר ללא זש"ק.
(נר לשולחן שבת" מפני הרה"ג צ"ז)

על אדם גדול שנפטר קוראים בהלוייה את הפסוק "הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום הזה בישראל." (דרך אר"ץ כתי"י, שמואל ב' ג')

עוד אפופים אנו בכאב והתרגשות אחר הסתלקותו והלווייתו של הגאון הגדול, צדיק וקדוש, מקים עולה של תורה רבי נתן צבי פינקל

מקצת מנהגי אבלות בעיר חלב, היא ארם צובא

במקרה שהנפטר רב גדול, הולכים לפני המיטה ילדי התלמוד תורה של היתומים ונרות בדיהם, ואומרים פסוקים. מכניסים אותו לבית הכנסת ונושאים אותו על כפיים, לאחר טבילה במקוה. **עם הוצאת המיטה,** ראש הקברנים בא לבית הנפטר ושם פוסק המחיר עם הקרובים ומקבל כסף במזומן. ואם אין - מקבל משכונן. ואז הוא נותן רשות להתעסק בנפטר.

נהגו לתקוע בשופר ליד מיטת הנפטר, למי שהוא ירא שמיים.

עד לפני כשישים שנה נהגו לעשות סדר הקפות לנפטר "הצור תמים פעלו", שבע הקפות. בתחילה היו עושים זאת בבית הקברות. אך משום שהיה מרוחק מהעיר, סמוך לשכונת ארמנים אשר היו מיידים אבנים ומתנכלים למלווים, לא היתה אפשרות להתעכב בבית הקברות [הם גם היו גונבים את המצבות, המצב הגיע לידי כך שלא נשאר במקום שום סימן של בית קברות!]. לכן החלו לעשות את ההקפות בבית הכנסת לאחר ההספדים.

כשהולכים לנחם אבלים, הולכים פעם אחת, או שלש פעמים, אבל בשום אופן אין הולכים פעמיים בלבד, והטעם לכך משום זוגות, שיש סכנה בזה, כדברי הגמ' בפסחים.